

Samenvatting van project 'Ethnicity and COVID-19: epidemiology and control measures'

5.1.2e 5.1.2e en 5.1.2e

namens de gehele projectgroep, bestaande uit onderzoekers van Amsterdam UMC, GGD Amsterdam en Pharos

Deze notitie geef een samenvatting van bovengenoemd project, en van de stand van zaken van zaken per 1 oktober 2020, ruim drie maanden na de start van de studie. We hebben deze notitie opgesteld t.b.v. de vergadering van de adviescommissie op 7 oktober 2020.

- We geven per werkpakket waarin gegevens worden verzameld (werkpakket 1, 2 en 3) een overzicht van
  - A. Doel en vraagstellingen
  - B. Status (per 1/10/2020)
  - C. Planning
- Er is ook nog een werkpakket 4. Dat gaat vooral over het ontwikkelen van beleidsaanbevelingen en de disseminatie daarvan. We willen dat graag bij een volgende vergadering van de adviescommissie bespreken.
- Per werkpakket leggen we de commissie vervolgens graag specifieke vragen voor.
- De focus in onze activiteiten heeft de afgelopen 3 maanden sterk gelegen op werkpakket 1. Over dit werkpakket geven we in dit overzicht dan ook graag de meest gedetailleerde beschrijving, en voor dit werkpakket zullen we ook tijdens de bijeenkomst op 7 oktober voorlopige resultaten tonen.
- Het project is ingebed in de HELIUS studie, een cohort onderzoek onder de Amsterdamse bevolking van multi-etnische herkomst, waarin de volgende bevolkingsgroepen vertegenwoordigd zijn: Amsterdammers van Hindoestaans en creools Surinaamse, Turkse, Marokkaanse, Ghanese en Nederlandse herkomst. Zie voor meer informatie over de studie: www.heliusstudy.nl. In totaal hebben in de eerste ronde van de HELIUS studie (2011-2015) ca. 25.000 Amsterdammers meegedaan.

WERKPAKKET 1. EPIDEMIOLOGIE: infecties

A. DOEL EN VRAAGSTELLINGEN

Doel: Inzicht krijgen in Covid-19 infectie rates in de multi-etnische populatie

Databronnen:

- HELIUS COVID sub-studie: bloedafname voor serologische bepalingen en COVID-vragenlijst in 2 rondes (ronde 1 in zomer en ronde 2 in najaar/winter 2020); streefaantal 2580 deelnemers, gelijk verdeeld over de 6 etnische groepen die aan HELIUS deelnemen
- Grotere HELIUS data set
- Notificatie en test data (GGD Amsterdam)

Vraagstellingen:

1a. SARS-CoV-2 sero-prevalentie op basis van dataverzameling 1^e ronde van HELIUS COVID sub-studie

- 1a1. What is the prevalence of past SARS-CoV-2 infection among different ethnic groups in Amsterdam and does prevalence differ between groups?
- 1a2. What are the determinants of past SARS-CoV-2 infection in different ethnic groups?
- 1a3. Can any differences in the prevalence of past SARS-CoV-2 infection between ethnic groups be accounted for by these determinants?

1b. SARS-CoV-2 incidentie op basis van seroconversie tussen 1^e en 2e ronde van de HELIUS COVID sub studie en GGD notificatie data

- 1b1. What is the incidence of SARS-CoV-2 among different ethnic groups in Amsterdam and does incidence differ between groups?
- 1b2. What are the determinants of incident SARS-CoV-2 infection in different ethnic groups?
- 1b3. Can any differences in the incidence of SARS-CoV-2 infection between ethnic groups be accounted for by these determinants?

2. SARS-CoV-2 infection rates in Amsterdam op basis van GGD notificatie data gelinkt aan registry data

Does the number of notified cases of COVID-19 per 100.000 inhabitants differ between ethnic groups?

3. Toevoeging t.o.v. originele ZonMw voorstel: SARS-CoV-2 test uptake op basis van HELIUS data gekoppeld aan GGD test data

- 3a. Are there differences in SARS-CoV-2 testing rates between ethnic groups in Amsterdam?
- 3b. What are the determinants of testing for SARS-CoV-2 in different ethnic groups?
- 3c. Can any differences of testing for SARS-CoV-2 between ethnic groups be accounted for by these determinants?

B. Status

De uitvoering van het project verloopt tot nu toe volgens planning:

- Het personeel (wetenschappelijk en niet-wetenschappelijk) is aangesteld.
- Na verkrijgen METC toestemming, is de dataverzameling voor de eerste ronde van de serologische substudie (onderzoeksvraag 1) op 25 juni 2020 gestart. De dataverzameling wordt deze week afgerond. Stand op 22 september: 2239 deelnemers geïnccludeerd en 363 deelnemers ingepland voor inclusie (totaal 2602). Streefaantal lijkt te worden gehaald. De respons rate verschilt tussen de groepen en ligt tussen de 18 en 55% (cijfers wordt toegelicht tijdens de bijeenkomst)
- Testen (Wantai), testuitslagen zijn terugkoppeland aan deelnemers binnen 4 weken na afname van de test.
- Het publicatieplan voor onderzoeksvraag 1 is opgesteld en goedgekeurd door dagelijks bestuur van HELIUS.

- Onderzoeksvraag 2 is door GGD Amsterdam bekeken a.h.v. data tot 1 juni 2020 toen testbeleid veranderde. Omdat testen destijds selectief (zorgmedewerkers, etc) was, zijn ziekenhuisopnames als proxy voor infectie rate geanalyseerd (cijfers worden toegelicht tijdens bijeenkomst).

-

C. Planning

Onderzoeksvraag 1a: De analyse start in oktober zodra de data beschikbaar zijn.

Onderzoeksvraag 1b: Ronde 2 van de serologische sub studie wordt voorbereid en gaat eind november starten.

De koppeling tussen HELIUS en GGD data (onderzoeksvragen 1b en 3) wordt momenteel voorbereid; het onderzoeksplan voor deze vragen is goedgekeurd; procedure voor koppelingen moet nog vastgesteld worden met de juristen en privacy officers.

Onderzoeksvraag 2 en 3: Analyse met data vanaf juni 2020, toen testbeleid verruimd werd, wordt uitgewerkt de komende maanden, i.s.m. werkpakket 2 (ziekenhuisopnames).

D. Vragen aan advies commissie

1. Ziet u omissies in vraagstellingen en/of uitvoering?
2. We denken dat de nieuwe onderzoeksvraag 3 zeer relevant is om een goed beeld te krijgen van COVID-19 dynamiek. De infection rate (onderzoeks vraag 2) die we berekenen op basis van GGD notificatie data is deels afhankelijk van of mensen zich laten testen. Daarnaast is de seroprevalentie en incidentie die gemeten worden bij onderzoeksvraag 1 ook afhankelijk van studiedeelname. Om de infection rate binnen Amsterdam naar migratiegeschiedenis beter te kunnen interpreteren, willen we zo ook onderzoeken of alle groepen bereikt worden met testaanbod. Wat vindt u van deze vraag? Zien we iets over het hoofd?
3. We verwachten op korte termijn onderzoeksvraag 1a te hebben afgerond. Dit willen we dan naar buiten communiceren, naast terugkoppelen naar beleidmakers. We kennen de sensitiviteit bij het brede publiek. We horen graag tips over hoe we dat zouden kunnen doen.

WERKPAKKET 2. EPIDEMIOLOGIE: prognose

A. DOEL EN VRAAGSTELLINGEN

Doel: Inzicht krijgen in de ziektelast onder degenen met Covid-19 infectie onder de multi-etnische populatie

Databronnen:

- 'COVID predict' database: Deze bevat data van patiënten met COVID-19 infectie (bevestigd met PCR of CT) die zijn opgenomen in het Amsterdam UMC, Flevoziekenhuis, BovenIJ en OLVG. Etnische herkomst wordt bepaald op basis van geboorteland, en waar nodig naam (Hindoestanen, creolen). Deze patiënten worden vergeleken met controles uit de HELIUS database.
- Het aantal ziekenhuis opnamen per etnische groep zal worden vergeleken met de omvang van deze groepen in de bevolking.
- CBS sterftcijfers, naar doodsoorzaak, met etnisch herkomst bepaald op basis van geboorteland.

Vraagstellingen:

1. Does the severity of COVID-19 infection and disease vary between ethnic groups in the Netherlands?
2. Are there ethnic inequalities regarding COVID-19 mortality in the Netherlands?
3. Does the access to COVID-19 care vary between ethnic groups in the Netherlands?
4. If so, which factors influence ethnic inequalities in access to care for COVID-19 and COVID-19 severity?

B. Status

De uitvoering van het project verloopt tot nu toe volgens planning:

- Het personeel (wetenschappelijk) is aangesteld.
- De medewerking voor gebruik van COVID predict database van andere (dan Amsterdam UMC) ziekenhuizen is verkregen. Hetzelfde geldt voor gebruik van sterftcijfers CBS, en voor gebruik van data uit de HELIUS dataset.
- Met de analyses op beide databestanden is onlangs een start gemaakt.
-

C. Planning

Onderzoeksvraag 1: De analyse start in oktober, op basis van de "COVID predict" database. Er zullen verschillende indicatoren voor de uitkomst worden bestudeerd (opname op IC, overlijden etc.). We verwachten eind van dit jaar over de uitkomsten te kunnen rapporteren.

Onderzoeksvraag 2: De analyse is onlangs gestart. We verwachten eind van dit jaar over de uitkomsten ervan te kunnen rapporteren.

Onderzoeksvraag 3 en 4: Deze zullen worden beantwoord op basis van COVID predict database, onder andere a.h.v. stadium van ziekte bij presentatie in ziekenhuis.

D. Vragen aan advies commissie

1. Ziet u omissies in vraagstellingen en/of uitvoering?
2. Welke factoren zouden naar uw verwachting aan een eventuele hogere ziektelast onder degenen met een Covid infectie in etnische minderheidsgroepen kunnen bijdragen? Wij zullen in ons onderzoek uiteraard aandacht besteden aan bijv. comorbiditeit, en sociaal-economische kenmerken, maar we zijn benieuwd naar andere, nog minder bekende factoren.

WERKPAKKET 3. CORONA-MAATREGELEN

A. DOEL EN VRAAGSTELLINGEN

Doel: Inzicht krijgen in de mate waarin maatregelen die zijn genomen om COVID-19 infectie in te dammen nageleefd worden in de multi-etnische populatie, en wat de impact van deze maatregelen is op het welzijn van deze groepen, alsook het gebruik van non-COVID zorg.

Databronnen:

- HELIUS COVID sub-studie (zie ook werkpakket 1): onder de 2600 deelnemers in de substudie is een vragenlijst afgenomen waarin de naleving van maatregelen is nagevraagd. Er is zoveel mogelijk van dezelfde vragen gebruik gemaakt als het RIVM (gedragsunit)/GGD Nederland in hun landelijk onderzoek gebruiken, zodat vergelijking van uitkomsten mogelijk is.
- Online vragenlijst is uitgezet onder alle deelnemers van de HELIUS studie van wie een email adres bekend was (n=14.000). Deze vragenlijst bevatte vragen naar het naleven van maatregelen, alsook naar de impact van de maatregelen op iemands welzijn en het gebruik van non-COVID zorg. Ook deze vragen zijn afgestemd op de hierboven genoemde vragenlijst van RIVM en GGD Nederland.
- Focusgroep interviews (maximaal 8) onder een aantal etnische groepen.

Vraagstellingen:

1. In welke mate worden maatregelen die zijn genomen om COVID-19 infectie in te dammen nageleefd in de groepen die in HELIUS vertegenwoordigd zijn met een migratie-achtergrond, in vergelijking met de bevolking van Nederlandse afkomst, en wat is de impact van deze maatregelen op het welzijn alsook het gebruik van non-COVID zorg in deze groepen?
2. In welke mate worden maatregelen die zijn genomen om COVID-19 infecties in te dammen nageleefd in andere groepen met een migratie-achtergrond, zoals vluchtelingengroepen?

B. Status

De uitvoering van het project verloopt tot nu toe volgens planning:

- Het personeel (wetenschappelijk) is aangesteld, en afspraken gemaakt over inzet van Pharos (o.a. 5.1.2e) in dit werkpakket.
- Voor de dataverzameling in de COVID substudie HELIUS verwijzen we naar werkpakket 1.
- De online vragenlijst is eind augustus uitgezet, en vorige week gesloten. De vragenlijst is opgeknipt in vier delen, zodat deze per respondent in ongeveer 10 minuten kon worden ingevuld. In totaal hebben ruim 4000 respondenten de vragenlijst ingevuld. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de verdeling ervan over etnische groepen, voor de vier aparte vragenlijsten (aangeduid als part 1, 2 etc.). De tabel laat zien dat het aantal vragenlijsten van respondenten van Ghanese afkomst relatief laag is. De andere groepen zijn in zeer bruikbare aantallen vertegenwoordigd zijn.

Online COVID vragenlijst afgerond per etniciteit

	Completed part 1		Completed part 2		Completed part 3		Completed part 4		Total	
	Completed part 1	2	3	4	Completed part 1	2	3	4	Total	
Nederlands	458	23,9%	490	25,6%	509	26,6%	457	23,9%	1914	100,0%
Hindoestaans	157	26,3%	153	25,6%	153	25,6%	134	22,4%	597	100,0%
Creools	184	25,4%	180	24,9%	166	23,0%	193	26,7%	723	100,0%
Ghanees	23	22,3%	25	24,3%	25	24,3%	30	29,1%	103	100,0%
Turks	108	27,7%	100	25,6%	83	21,3%	99	25,4%	390	100,0%
Marokkaans	104	21,8%	108	22,6%	135	28,2%	131	27,4%	478	100,0%
Anders	40	27,0%	37	25,0%	37	25,0%	34	23,0%	148	100,0%
Total	1074	24,7%	1093	25,1%	1108	25,5%	1078	24,8%	4353	100,0%

Noot: percentage per rij (= %afgerond per etniciteit); gemaakt op 29-9-2020, 16:53:59

- De voorbereiding van de focusgroups is gestart per half augustus. Er is een keuze gemaakt voor de volgende groepen:
  - o Binnen de vluchtelingengroepen is gekozen voor de Eritrese vluchtelingen, mede omdat over die groep nog relatief weinig bekend is. Er zal een focusgroep worden gehouden onder Eritrese vluchtelingen die zich recent in Nederland hebben gevestigd, en een groep die al langer in Nederland woont. Op die manier kan bekeken worden of het uitmaakt voor bijvoorbeeld informatieverstrekking of vluchtelingen langer of korter in Nederland gevestigd zijn. Een eerste focusgroep was op 1 oktober gepland. Helaas kon deze niet doorgaan vanwege de aanscherping van de COVID-19 maatregelen die 2 dagen daarvoor was aangekondigd. Wij hopen dat deze focusgroep alsnog in de komende 2 weken, online, kan plaatsvinden.
  - o Gegeven de relatieve hoge cijfers die we binnen dit project onder de Ghanese bevolking zien (werkpakket 1, dit zal tijdens de vergadering worden toegelicht), is er voor gekozen ook een focusgroep onder de Ghanese bevolking in Zuid-Oost te houden. Op die manier hopen we er achter te komen welke factoren aan deze uitkomst ten grondslag liggen.
  - o Over migranten zonder verblijfstatus is nog heel weinig bekend wat betreft naleving van maatregelen en impact ervan. Om die reden willen we ook focusgroep discussies onder deze groep organiseren. We zijn de voorbereiding hiervoor onlangs gestart.

C. Planning

We zullen dit najaar de focusgroep discussies uit te voeren. We verwachten begin volgend jaar een rapportage te kunnen opleveren.

D. Vragen aan advies commissie

1. Ziet u omissies in vraagstellingen en/of uitvoering?
2. We hebben een keuze moeten maken voor bepaalde bevolkingsgroepen voor de focusgroepen, gegeven de beperkte tijd. Kunt u achter deze keuze staan, of zou u een pleidooi willen houden om ook nog andere groepen op te nemen?
3. Wij merken dat er met financiering van ZonMw ook veel ander onderzoek gestart wordt naar de impact van de crisis op bevolkingsgroepen in kwetsbare posities. ZonMw deelt deze informatie, en wij hebben met een aantal van hen al contact gezocht. Heeft u tips voor andere relevante onderzoeken, buiten het ZonMw programma om?